

28. Szövegértés, kommunikáció

1. Gyűjtsd össze a jelen és a múlt idősidőjában zajló eseményeket! Tömörítsd ezeket egy-egy szóba, majd rendszerezd az alábbi táblázatban!

Múlt	Jelen

2. Képzeld magad Márton helyébe! Fogalmazd meg néhány összefüggő mondatban, mire gondolhat, miközben egyre reménytelenebbnek látja helyzetét!

3. A képet egy napilapban találtad. A hozzá tartozó cikk felkeltette az érdeklődésedet. Hívd fel rá egy barátod figyelmét! Írj nyolc-tíz összefüggő mondatot!

4. Egészítsd ki Arany János *A két apród* című versét a kiemelt szavakkal! Ügyelj arra, hogy értelmes szöveget kapj! Készíts riportot az apródokkal, melyben mind a négy verssor a riportalányok egy-egy válaszmondata legyen!

alatt, felett, tővén, vitéz

Szondi _____ harcolt lelkesen,

Drégel _____ nyugszik csöndesen;

Sírja _____ kopján gyászlobogó, koszorú,

Kopja _____ két szép ifiú.

4. Témafeldolgozás

1. Egészítsd ki az alábbi egérrágta szöveget!

REFORMKOR - A magyar történeti köztudat így nevezi az 1830-tól 1848 márciusáig tartó időszakot, megkötötték a magyar politikai elit gondolkodásában a polgári átalakulás eszméit, s az első tényleges lépéseket a gazdasági átalakulás gazdasági céljait megteremtésére. A gazdasági gyengeség következtében a polgári reformok mellett a birtokos nemesség és a nemzeti életszükséglet szükségessé tette a reformok programját. Széchenyi István és Wesselényi Miklós könyveivel foglalkoztak. Az 1840-es évek elején viszont már Kossuth Lajos Pesttől Hírlapja szervezte az országos közvéleményt a liberális eszmék mellett. Az utolsó rendi országgyűlések (1832-36, 1839-40, 1843-44, 1847-48) a liberális eszmék és a konzervatívok közötti küzdelem folytatását a kormányzati és a polgári reformok és az ország gazdasági és politikai fejlődésének érdekében. A legtöbb erettségük érdekében érték el: a magyar nyelv a közéletben szintén hivatalos nyelvévé váltva ezzel a nemzeti életszükséglet fokozódását. A reformokban kapcsolódott össze a magyar nemzeti mozgalom a polgári jellegű társadalmi-politikai reformokkal, s vált a szűk körű rendi nacionalizmussá az ország egész lakosságát magába foglaló liberális nemzeti életszükséglettel. Az 1840-es évek második felében kialakult a polgári átalakulás programja (Egységi nyilatkozat, 1847), amelynek megvalósulását 1848 tavaszán az európai forradalmi hullám tetemesen elősegítette.

(http://www.enc.hu/1enciklopedia/fogalmi/tortud_magyi/reformkor.htm, Katus László)

2. Melyik állítás jellemző leginkább az alábbiak közül a fenti szövegre? Karikázd be a betűjelét!

- a) A reformkort 1830 és 1848 közé helyezi.
 b) Széchenyi az 1830-as években, Kossuth az 1840-es években a legnépszerűbb.
 c) 1847-ben elfogadják az Ellenzéki nyilatkozatot.
 d) A reformkor legfontosabb ügyei a polgári átalakulás, a magyar nyelv hivatalossá tétele, a gazdasági és a politikai önállósodás.

3. Bővítsd a szóincsedet! Keresd meg az alábbi szavak jelentését az interneten vagy a könyvtárban, majd kösd össze az összetartozó fogalmakat!

forradalom

fontolva haladó

konzervatív

szabadelvű

liberális

nemzettudat

nacionalizmus

felkelés

reform

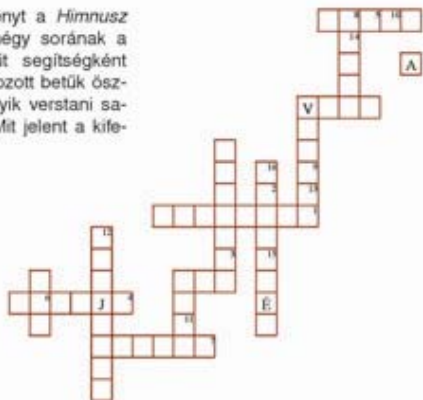
megjavítás

4. Készíts a fenti szövegből vázlatot a képek segítségével!

7. Himnusz – Szövegértés, szövegfeldolgozás

1. Töltsd ki a keresztrejtvényt a *Himnusz* utolsó versszakának első négy sorának a szavaival! Néhány betűt segítségként megadtunk. A megszámozott betűk összeolvasásával a mű egyik verstani sajátosságát kapod meg. Mit jelent a kifejezés?

1 2 3 4 5 6 7

1 2 3 4 5 6 7 8 9

2. Keress idézeteket a *Himnusz*ból a következő történelmi eseményekhez!

- a) honfoglalás (895–900)
- b) törökellenes harcok (XV. század)
- c) Mátyás király 1485-ben megostromolja Bécsset
- d) tatárjárás (1241–1242)
- e) Magyarország török megszállása (1526-tól 1699-ig)

3. Gyűjtsd össze, milyen melléknevekkel jellemzi a költő a történelmi megrázkódtatásokat! Készíts ezek segítségével néhány mondatos jellemzést a magyarság szenvedéseiről!

4. Értelmezd az alábbi idézetet! Képzeld magad a költői képbe, és készíts televíziós tudósítást a tapasztaltakról!

„Vár állott, most köhalom,
Kedv s öröm röpkedtek,
Halálhörgés, siralom
Zajlik már helyettek...”

14. Szózat – Szövegértés, szövegfeldolgozás

1. Húzd alá a *Szózat*ban előforduló történelmi személyek nevét! Karikázd be azoknak a nevét, akik csak a *Himnusz*ban jelennek meg!

Álmos, Árpád, Bendegúz, Taksony, I. (Szent) István, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, I. Szulejmán, II. Lajos, IV. Béla, Batu kán

2. Keresd meg a *Szózat* utolsó előtti (a keretes szerkezetben a módosított) versszakát, és karikázd be a betűjelét!

a)	b)	c)
Rendületlenül légy híve
oh magyar, Hazádnak:
Ez éltetőd, s ha elbukál,
Hantjával ez takar.	Légy híve rendületlenül
Hantjával ez takar:
Ez éltetőd, s ha elbukál,
oh magyar, Hazádnak.	Légy híve rendületlenül
Hazádnak, oh magyar:
Ez éltetőd, s ha elbukál,
Hantjával ez takar.
d)	e)	f)
Légy híve rendületlenül
oh magyar, Hazádnak:
Ez éltetőd, s ha elbukál,
Hantjával ez takar.	Légy híve rendületlenül
Hazádnak, oh magyar:
Ez éltetőd, s ha elbukál,
Hantjával ez takar.	Légy híve rendületlenül
Hazádnak, oh magyar:
Ez éltetőd, és ha elbukált,
Hantjával ez takart.

3. Keresd meg az alábbi versrészletek egyes gondolatai melyik *Szózat*-beli sornak felelnek meg!

„Az nem lehet, hogy milliók fohása Örökké visszamálljon rólad, ég! És annyi vér – a szabadság kovása – Posvány maradjon, hol előntetek. Támadni kell, mindig nagyobb körökben, Életnek ott, hol a mártír-tetem Magát kilorjra csendes földi rögben: Légy hű, s bízzál jövődbbe, nemzetem.” (Arany János: <i>Magányban</i>)	„...nekem szülőházam itt e lángoktól ölt kís ország, messzeringó gyerekkorom világa... Belőle nőttem én, mint fatörzsből gyöngye ága s remélem, testem is majd e földbe sűp- ped el...” (Radnóti Miklós: <i>Nem tudhatom...</i>)
---	--

4. Vörösmarty kétféle jövőt vázol fel. Milyennek képzeled a jobb kort, „...mely után / Buzgó imádság epedez / Százazrek ajakán...”, és milyennek a nemzetelált, ha „...az ember millióinak / Szemében gyászkyöny ül...”? Gyűjts négy-négy jellemzőt, és írd be a táblázatba!

„Jobb kor”		„Nagyszerű halál”
	1.	
	2.	
	3.	
	4.	

17. Szövegalkotás, írásbeli kommunikáció

1. Készítsd el a *Bede Anna tartozása* című novella szerkezeti ábráját az alábbi minta segítségével! Ügyelj arra, hogy a rajzodon látszódjék az egyes szerkezeti részek hosszúsága! Idézz egy-egy jellemző mondatot is!

2. Szóaltasd meg Bede Erzsi „belső hangját”! Írd az idézett mondatok mellé, hogy abban a pillanatban mit is gondolhatott a lány!

- a) „– Mi járhatban vagy, gyermek? – kérdi az elnök közönyösen.”
 b) „A kegyetlen fej helyeslést bólint a túlvilági hangnak, a nagy kövér kéz pedig a csengettyűt rázza meg a törvényszolgának:
 – Kísérje ön el Bede Annát a fogházi felügyelőhöz.”
 c) „– Odafönt másképp tudódott ki az igazság. Eredj haza, lányom, tisztelem édesanyádat, mondd meg neki, hogy Anna nénéd ártatlan volt.”

3. Bede Erzsi hazaérkezik édesanyjához. Írd meg kettejük nyolc-tíz mondatos párbeszédét! Hogyan és mit értett meg Erzsi a tárgyaláson?

4. Írj egy öt soros verset (cinquaint) az elbeszélés alapján! Legyen a(z)

1. sor a téma egyszavas leírása (főnév),
2. sor a téma kétszavas leírása (két melléknév),
3. sor a témával kapcsolatos cselekvéseket fejez ki három szóban (igék vagy igenevek),
4. sor négyzavas kifejtés a témával kapcsolatos személyes érzésekről, gondolatokról,
5. sor az első egyszavas szinonimája, mely a téma lényegét fejezi ki!

19. Szövegalkotás, írásbeli kommunikáció

1. Készítsd el *A néhai bárány* XXI. századi nagyvárosi verziójának tízmondatos vázlatát!

2. Rajzold meg az elbeszélés szerkezeti ábráját! Idézz egy-egy mondatot is a műből!

3. Fogalmazd meg kerek mondatokban az alábbi fordított keresztrejtvény meghatározásait!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

4. Gyűjts minél több információt a novellából, melyek a hazugság, az igazság, a ravaszság és a hatalom fogalmak köré csoportosíthatók! A vonalakra egy-egy szót írj! (A vonalak száma nem a megoldások számát jelenti.)

